

LIBRI

www.libridergi.org

Epigrafi, Çeviri ve Eleştiri Dergisi

Journal of Epigraphy, Reviews and Translations

Sayı VI (2020)

T. AKÇAY, *Olba'da Ölü Kültü*. Ankara 2018. Bilgin Kültür Sanat Yayınları, 316 sayfa (236 Figür ile birlikte).

ISBN: 9786059636308

Uğurcan ORHAN

*Libri: Epigrafi, Çeviri ve Eleştiri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Sayı VI: Ocak-Aralık 2020) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni U. Orhan, *Olba'da Ölü Kültü*. Yazar: T. Akçay, *Libri* VI (2020) 111-112.

Geliş Tarihi: 02.02.2020 | Kabul Tarihi: 12.02.2020

Elektronik Yayın Tarihi: 19.04.2020

Editörya: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

**T. AKÇAY, *Olba'da Ölü Kültü*. Ankara 2018. Bilgin Kültür Sanat Yayınları,
316 sayfa (236 Figür ile birlikte). ISBN: 9786059636308**

Uğurcan ORHAN *

Olba'da Ölü Kültü adlı eser; yazarın doktora tezinden üretilmiş olup daha sonrasında Olba'da yapılan kazılar ile de genişletilmiş halidir. Olba'da yapılan kazılar sonucunda ele geçen somut arkeolojik veriler sayesinde, bölge bazında mevcut kültürel yapının el verdiği ölçüde dini ritüeller açıklanmaya, tanıtılmaya ve yeni yorumlar getirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca yeni bulgular ışığında farklı bakış açılarıyla bilgiler okuyucuya sunulmuştur. Bu bağlamda dört ana bölümden oluşan eser, *İçindekiler* (III-IV) kısmıyla başlayıp *Figürler Listesi* (V-XII), *Teşekkür* (XV), *Önsöz* (XVII-XX) ve ardından birinci bölüm olan *Doğu Dağlık Cilicia Mezarları* (1-46) ile devam etmektedir. Söz konusu bölümde Doğu Dağlık Cilicia'nın coğrafi konumundan, mezar mimarisi üzerine tarihçesinden ve mezar tipolojisinden bahsedilmiştir. Mezar tipolojisinde ise kaya mezarlarından (Tapınak cephe, tek odalı, çok odalı, columbariumlar ve arkosolionlar), lahitlerden (bağımsız, kaya, hyposorionlu ve khamosorionlar), anitsal mezarlardan (tapınak planlı, ev tipi, kule, tonozlu ve çokgen taş duvarlı mezarlar), kiremit, pithos ve urne mezarlara değinilmiş bölüm değerlendirmesi tarzında sonuç kısmıyla bölüm sonlandırılmıştır. Bu bölüm içinde, Olba'da ilk defa tespit edilen mezarlara değinilerek mezar mimari terminolojisine yeni öneriler getirilmiştir.

İkinci bölüm; *Olba'daki Mezarlar ve Mezarlık Alanları*'dir (47-86). Üç alt başlıkta ele alınan kısım, Olba'nın coğrafi konumu, tarihsel süreci ve mezarlık alanları olarak incelenmiştir. Bu bölümde genel olarak; Olba'nın yerinden, stratejik önemi ile konumundan ve tarihsel sürecinden bahsedilmiş sonrasında mezarlık alanları tanıtılarak birinci bahsi geçen mezarların dağılımı hakkında bilgiler sunulmuştur. Bu kapsamda *Mezarlık Alanları* (65-86) alt başlığı altında *Kuzey Nekropolis* (67-68) başta olmak üzere *Doğu Tepesi Nekropolis* (69-70), *Tırnak Tepesi Nekropolis* (71-74), *Akropolis Güney Yamacı Nekropolis* (75-78), *Batı Nekropolis* (79-80) ve *Mezarlık Alanlarının Dışındaki Gömüler* (80-86) okuyucuya tanıtılmıştır. İkinci bölüm içinde, Olba'da saptanan söz konusu mezar alanlarının neden mevcut yerlerine konumlandırıldıkları hakkında yorumlar da sunulmuştur.

Kitabın üçüncü bölümü, hem Olba ve çevresi için hem de mezarlar konusunda çalışma yapan araştırmacılar için büyük önem arz etmektedir. Nitekim özgün arkeolojik verilerle desteklenen görüş ve önerilere yer verilmektedir. Bu bağlamda iki alt başlıkta incelenen bölümün birinci kısmı *Olba'da Ölü Kültü*'dür (87-117). Ölü kültür alanlarının mezarlık alanları ile yakın bağlarının bulunduğu ve ölen için ritüellerin de yapıldığı alanlar olarak tanımlanan bu kültür alanlarından, üç adet tespit edildiği açıklanmıştır. Nitekim bu alanlardan olan Şeytanderesi Vadisi, Tırnak Tepesi ve Akropolis Güney Yamacı ölü kültür alanları ele geçen arkeolojik veriler ve buluntularla birlikte değerlendirilerek tanıtılmıştır. Üçüncü bölümün bir diğer alt başlığı ise *Olba Mezarlık Alanlarındaki Ölü Kültü İzleri*'dir (117-210). Mezarlık alanlarında da ölü kültüne ait arkeolojik izlerin de yer aldığının anlatıldığı kısımdır. Bu arkeolojik izlerin takip edilebildiği Akropolis Güney Yamacı nişli alan 1, Ak-

* Ph.D., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. orhanugurcan@gmail.com | 0000-0003-4344-6267

ropolis Güney Yamacı nişli alan 2, Akropolis Kuzeydoğu Yamacındaki columbarium, Akropolis Kuzey Yamacı kremasyon mezarı, Korinthos tapınak cepheli kaya mezarı, Düğürlük Tepesi khamosorion tipi mezar, nişli asker kabartması, Örenköy yolu banket sahneli mezar, cippuslar, kremasyon kaza mezarlar, mezar stelleri ve klineler tüm detayları ile birlikte okuyucuya tanıtılmış, ayrıca Olba'daki Dioskur kültünden de bahsedilmiştir.

Eserin dördüncü bölümü *Olba'da Yaşam ve Ölüm* (211-252) başlığı oluşturmaktadır. Bu bölüm de kendi içinde dört alt başlıktan oluşmakta, bunlardan ilki *Olba'da Kurban Ritüeli*'dir (211-229). Bu kısım içerisinde kurban ritüellerinin tarihsel gelişiminden, Olba'daki bu ritüeli gösterir somut verilerden ve ele geçen arkeolojik verilerin değerlendirmesi yapılmıştır. Ardından *Olba'da Libasyon Ritüeli* (229-236) alt başlığında; yine kurban ritüeli ilgili libasyonlardan ve bu libasyonları gösterir bazı veriler açıklanmıştır. Daha sonra *Olba'da İnhumasyon* (236-240) ve *Olba'da Kremasyon* (240-252) başlıkları altında da hem inhumasyon gömüler hem de kremasyon gömülere dair bilgiler açıklanmıştır. Ayrıca bu adetleri gösterir veriler değerlendirilmiş, gerekli karşılaştırmalar da yapılarak okuyucuya sunulmuştur. Çalışmalar ile ilgili son bölüm olan dördüncü bölümün ardından kitap *Sonuç ve Öneriler* (253-264) kısmıyla bitirilmiştir. Bu sonuç kısmında da yazar, Olba'da ölü kültü ve gelenekleri ile ilgili yapılan tüm çalışmaların genel bir değerlendirmesini yapmıştır. Bazı konularda eldeki verileri de değerlendirerek yeni fikirler ortaya koymuş ve yeni önerilerde bulunmuştur. Sonuç ve Öneriler kısmında açıklığa kavuşan *Olba'da Ölü Kültü* adlı kitap; *Kaynaklar* (265-288), yüz seksen bir dip notun kullanıldığı *Sonnotlar* (289-300) ve *Görseller* (301-316) ile sonlandırılmıştır.

Olba'da Ölü Kültü adlı eser, kentte yapılan araştırma ve kazılarda ele geçen arkeolojik buluntu vasıtasıyla, kentin konumlandığı bölgenin kültürel yapılanmasından da çok uzaklaşmadan geçerli olan dini ritüelleri açıklamayı, yoruma açmayı ve tüm anlatılanlar ışığında değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç çerçevesinde anlatılan tüm alanların görselleri, detayları, çizimleri ve 3D modellemeleri ile anlaşılır bir hal almıştır. Nitekim mezarlar ile ilgili yüzlerce çalışma olmasına rağmen tip ve tipoloji ayrımlarından öteye çok fazla geçilememiştir. Bunun nedeni olarak da bazen somut arkeolojik verilerin yetersizliği gösterilebilmektedir. Tanıtımı yapılan eserin ise; konuyu sadece mezar mimarisi olarak ele almaması, ritüellerin yapıldığı kült alanlarını da bütünleyici olarak ele alması ayrıca önem arz etmektedir. Bu bağlamda ele alınan kült alanları ve bu kült alanlarında yapılan kazılarla ele geçen verilerin doğrultusunda, hem kült alanlarının varlığı hem de ritüellere ait bilgilere ulaşma şansı okuyuculara sunulmuştur. Sonuç olarak; *Olba'da Ölü Kültü* adlı eser hem ele aldığı konunun özgünlüğü açısından hem de açık, sade ve anlaşılır üslubuyla her kesimden okuyucuya hitap etmektedir.